

Türkiye Adalet Bakanı'nın Bakan Nordio ile Görüşmesindeki Şaşkınlığı

Sorularımız Cevapsız Kaldı¹

Mariarosaria Guglielmi

MEDEL (Magistrats Européens pour la Démocratie et les Libertés) Başkanı

<https://www.questionegiustizia.it/articolo/lo-i-stupore-i-del-ministro-della-giustizia-turco-a-colloquio-con-il-ministro-nordio-le-nostre-domande-senza-risposte>

Tarihî bir hedefe ulaşmak için belirleyici bir aşamaya gelindiğinde ve yargının anayasal yapısının (“nihai”) reformu, bugün hiç olmadığı kadar yakın görünürken (kolaylık olması açısından buna “mesleklerin ayrılığı reformu” demeye devam edeceğiz) izlenen yolu savunmak ve her türlü geri adım ihtimalini ortadan kaldırmak için her türlü argümanın aranması anlaşılır bir durumdur.

Ayrıca, Avrupa bağlamına dar bir pencereden bakılmaya devam edildiği de açıktır. Avrupa’da, yargı sistemlerine yönelik saldırıları da içeren yaygın bir demokratik aşınma süreci yaşanmaktadır ve Polonya ile Macaristan’daki bilinen örneklerde olduğu gibi, bu süreç yargının bağımsızlık güvencelerinin yıkılmasına yol açmıştır. Ancak, dikkatler yalnızca, savcının bağımsızlık statüsünün tamamen ve yalnızca İtalya’ya özgü bir anomali olduğunu ya da Portekiz modeli gibi diğer “ayrılık” örneklerinin, bu yapının savcılarının bağımsızlığı açısından hiçbir sorun teşkil etmediğini doğrulayacak unsurlara odaklanmıştır. Ancak Portekiz deneyimiyle yapılan kıyaslama da oldukça yüzeysel kalmaktadır. Çünkü bu kıyaslama, sistemin kendine özgü yanlarını göz ardı etmektedir. Portekiz’de, hem Savcılık makamının hem de Savcılar Konseyi’nin başında bulunan Başsavcı, hükümetin önerisi

¹ İtalyanca orijinalinden çevrilmiştir. Orijinal makale için bkz.: <https://www.questionegiustizia.it/articolo/lo-i-stupore-i-del-ministro-della-giustizia-turco-a-colloquio-con-il-ministro-nordio-le-nostre-domande-senza-risposte>

üzerine Cumhurbaşkanı tarafından atanmakta olup, anayasal güvencelerden yoksun olan bu sistemdeki politik gelenek, şimdiye kadar “hukukçu olmayan” birinin atanmasını önlemiştir.²

Avrupa’ya yapılan atıf, yargıçlar ve ANM’nin (İtalya Ulusal Yargıçlar Derneği) Anayasa’yı savunma çabalarının ve reform karşıtı tutumlarının bir hak olarak değil—Avrupa ilkelerinin belirttiği gibi—hukukun üstünlüğü ve yargı bağımsızlığı tehlikeye girdiğinde konuşma zorunluluğu olarak görülmesi gerektiğini desteklemek için kullanılabilir.³ Bir kez daha, yargı derneklerinin rollerinden saptığı ve Parlamento ile siyasetin kararlarına müdahale ettiği bir “ulusal anomali” ile karşı karşıya olduğumuz iddia edilecektir. Son olarak, hâkimlerin grev yapmasının yasak olduğu ülkeler örnek gösterilerek, Avrupa bağlamı yine gündeme getirilmiş ve hâkimlerin “hükümet kararlarına karşı protesto eylemlerinin” açıkça yasaklanması gerektiği ileri sürülmüştür.⁴

Ulusal sınırların ötesine seçici bir şekilde bakan bu tartışma doğrultusunda, Adalet Bakanı Nordio da son aylarda dikkatimizi bazı Avrupa deneyimlerine ve özellikle de, daha önce değinilen diğerlerinden çok daha uzak bir modele, Britanya’daki Savcılık sistemine yöneltmiştir. Bakan, açıkça “savcının iddia makamının avukatı” olması ve soruşturmanın “Scotland Yard”a emanet edilmesi yönündeki kültürel tercihlerini dile getirmiştir.

Reformun onaylanmasına yönelik kararlılığını vurgulamak ve İtalyan yargısının seferberliğini sözde bir anomali olarak göstermek için, Adalet Bakanı Nordio kısa süre önce, Ankara ve İstanbul’a yaptığı resmî ziyaret sırasında görüştüğü Türkiye Adalet Bakanı’nın tepkisini bir “kanıt” olarak sundu. İtalyan yargıçlarının ilan ettiği grev hakkında bilgilendirilen Türk Bakan, iddiaya göre “şaşkınlık” göstermiş ve böyle bir grevin “yasal” sayılıp sayılmayacağını açıkça sormuştur.

Türk Bakan’dan böyle bir soru gelmesi bizi hiç şaşırtmadı.

Ancak, bizim Bakanımızın bu olayı, Türkiye’de neyin “yasal” olup olmadığını referans almanın, reform ve yargıçların seferberliğiyle ilgili tartışmada geçerli bir argüman olarak kullanılabileceğini düşünerek aktarması bizi son derece şaşırtmıştır.

Daha da şaşırtıcı olan ise, Bakanımızın, “mevkidaşı” ile—kendisiyle ceza hukuku alanında yargı iş birliğinin güçlendirilmesi ve “karşılıklı yargı güveni” üzerine ortak bir bildiri imzalamışken—Avrupa’nın ve hukuk devleti ilkesinin savunucularının Türkiye hükümetine yöneltmesi gereken sayısız soruyu sorup sormadığını açıklamamış olmasıdır.

Türkiye’nin, keyfi tutuklamaların, kitlesel görevden almaların ve bunları takiben gerçekleşen hızlı ve önyargılı mahkûmiyetlerin, binlerce hâkim, avukat, savcı, gazeteci ve diğer birçok kişiyi hedef aldığı bir ülke olduğunu hatırlatmaya gerek yok. Bu baskıların boyutu, sertliği ve temel insan haklarına yönelik ağır ihlalleri, **Temmuz 2016’da benzeri görülmemiş bir otoriter dönüm noktası** olarak tarihe geçmiştir.

² José P. Ribeiro De Albuquerque, *The Portuguese Public Prosecutor: Institutional Architecture, Principles, Guarantees, Challenges*, <https://www.questionegiustizia.it/vista/II-public-ministry-Philippines-Porthibition-Instruction-Instruction-Guarantee-Desk>

³ ECtHR, *Zurek v. POLAND*, (application no. 39650/18), 16 June 2022, par. 222; *Affair Sarisu Pehlivan c. T?RK?YE*, June 6th 2023 (requite no 63029/19), par. 42 ; CCJE Opinion no. 18 (2015); CCJE Opinion no. 25 (2022); ENCJ Sofia declaration 5- 7, June 2013; ENCJ Athens declaration, 1-3 June 2022.

⁴ “The “political” strike of magistrates is forbidden. As they do in France”, <https://www.ildubbio.news/interviews/the-sand-politician-magistrates-and-so-called-how-can-French-og0h6am5>.

Türkiye, yargıçların ve ailelerinin hapse girmekten kurtulmak için hayatlarını riske atarak kaçmaya zorlandığı bir ülkedir. Bugün bile, sürgünde olan bu yargıçlar cesurca kamuoyuna tanıklık ederek, hâlâ keyfî olarak özgürlüklerinden mahrum bırakılanların unutulmamasını sağlamaya çalışmaktadır.

Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) meydan okuyan, muhalif siyasi figürlere yönelik davalarda hukuki sürecin ve tutuklamaların susturma aracı olarak kullanıldığını tespit eden kararları uygulamayı reddeden bir ülkedir.

Türkiye, "**kanunsuz suç olmaz**" ilkesinin ihlal edildiğini ve binlerce terör suçlamasıyla gözaltında tutulan kişiyi ilgilendiren sistematik ihlalleri ortaya koyan AİHM kararlarının yerine getirilmediği bir ülkedir.

Türkiye, **tüm hukuk aktörlerine yönelik ağır baskılar ve hızlı yargulamalar sonucunda, hukukçuların yalnızca müvekkillerini savundukları için terör suçlamalarıyla mahkûm edildiği** ve hukuk devleti için varoluşsal bir risk taşıyan bir ülke hâline gelmiştir.⁵

Türkiye, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nin de belirttiği gibi, AİHM kararlarını uygulamayı sürekli reddetmesi nedeniyle Avrupa Konseyi'nin güvenilirliğini ve misyonunu ciddi şekilde tehlikeye atan bir ülkedir.⁶

Avrupalı yargıçlar, dernekleri aracılığıyla harekete geçmeye ve Avrupa kurumlarını hukuk devleti koşullarının yeniden tesis edilmesi, keyfî tutuklamaların sona erdirilmesi ve AİHM kararlarının uygulanması için tüm gerekli adımları atmaya çağırmaya devam etmektedir.⁷

Türkiye'de hâlâ tutuklu bulunanlar arasında **Murat Arslan** da yer almaktadır. **YARSAV** (Türkiye Yargıçlar ve Savcılar Derneği) Başkanı olan Arslan, 2017 yılında Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi tarafından **Václav Havel İnsan Hakları Ödülü** ile onurlandırılmıştır. Ekim 2016'dan beri keyfî olarak tutuklu bulunan Murat Arslan, **10 yıldan uzun bir hapis cezasına çarptırılmıştır. 16 Nisan 2024 itibarıyla**, cezasının 3/4'ünü tamamlamış ve koşullu tahliye için tüm objektif gereklilikleri yerine getirmiş olmasına rağmen, talebi keyfî gerekçelerle—özellikle, kanıtlanmamış "pişmanlık göstermeme" ile ilişkilendirilen tekrar suç işleme riski iddiasıyla—reddedilmiştir. Sonraki tahliye talepleri de aynı şekilde reddedilmiştir.

MEDEL ve diğer Avrupa yargı dernekleri, bu konuyu Türkiye Adalet Bakanı'na sormuştur.⁸

Herhangi bir yanıt alınmamıştır.

⁵ Report following the visit to Turkey from 1 to 5 July 2019, <https://rm.coe.int/report-on-the-visit-to-turkey-by-dunja-mijatovic-council-of-europe-com/168099823e>. The European Court of Human Rights confirmed the seriousness of the situation through its first findings of violations of Article 18 of the Convention in the history of Turkey within the Convention system, due to the abuse of judicial processes for instrumental purposes.

⁶ <https://pace.coe.int/en/files/33148/html>

⁷ <https://medelnet.eu/statement-of-the-platform-for-an-independent-judiciary-in-turkey-on-the-erosion-of-rule-of-law-in-turkiye/>; <https://medelnet.eu/joint-letter-to-european-institutions-on-the-anniversary-of-the-2016-coup-in-turkey2/>; <https://medelnet.eu/statement-of-the-platform-for-an-independent-judiciary-in-turkey/>; <https://medelnet.eu/jo-nt-statement-on-the-arrest-of-48-lawyers-and-7-intern-lawyers-in-ankara-turkey-16-9-2020-2/>; <https://medelnet.eu/the-tragedy-of-ebru-timtik-2/>; <https://medelnet.eu/medel-statement-on-judge-ahmet-cakmak/>

⁸ <https://medelnet.eu/letter-to-the-turkish-minister-of-justice-medel-eaj-aeaj-and-judges-for-judges-in-support-of-murat-arслан/>